

Formaziun – in dretg human

Il problem digl illetrisse

Brev pastorala per la Cureisma 2018

da

msgr. dr. Vitus Huonder

Uestg da Cuera

*La brev pastorala ei da preleger en tuts survetschs divins
l'emprema dumengia da Cureisma,
ils 18 da fevrer 2018.
Ella sa vegnir publicada ellas medias
naven dils 18 da fevrer 2018.*

*Cuera, ils 8 da december 2017
Fiasta dalla Immaculada concepziun da Maria*

Frars e soras el Segner

Stuer emplenir ora ina declaronza da taglia ni scriver in'annunzia per ina piazza, gie mo stuer rispunder ad in E-mail sa provocar tier entgins da nos concarstgauns tema e panica. Ins presuppona che nus saveien duvrar in computer e che nus saveien scriver senza sbagls. Mo quei secapescha buca da sesez, era per carstgauns ch'ei naschi en Svizra. A biars garteg'ei da zuppentar lur *fleivlezia da scriver*. Els vulan buca vegnir taxai sco carstgauns senza scolaziun.

Memia pintga cumpetenzia da leger e scriver

Entuorn 800'000 carschi en nossa tiara ch'ei el process da lavur, han breigia da leger, scriver e quintar. Ils pertuccai plaidan mo nuidis da lur difficultads. Nus savein pauc da lur miserias. Igl *illetterissem* – il buca saver leger e scriver – ei zuppaus. Malgrad ch'els han frequentau las scolas obligatoricas han biars carstgauns memia pintga cumpetenzia per leger e scriver. Perquei eis ei ad els strusch pusseivel d'organisar lur mintgadi a moda independenta. Ins sa partir dil fatg anora che ina da sis persunas pitescha pervia da quei. Per quella persuna daventa mintga formular, gie scadina suttascripziun ina tortura. Vegnir ordlunder tier in urari da trens ei ina murdaria. Capi in brev a geniturs ni saver leger il feagl parochial ei strusch pusseivel. Las raschuns leutier ein differentas. Forsa ha ei dau pervia d'ina malsogna ina pli

liunga interrupziun dil temps da scola. Forsa ha enzatgi munchentau enzatgei pervia d'ina midada da liug. El temps d'affonza po ei ver dau ina pli liunga fleivlezia da concentraziun pervia d'in eveniment en famiglia, sco per exempel in mortori ni ina separaziun da lètg.

La formaziun ei decisiva per la veta

Scolaziun e formaziun ei da gronda muntada per saver organisar la veta. Ina formaziun ei decisiva per il plaz da lavur. Ei il *sacados dalla formaziun* levs ni schizun vits, vegn ei ad esser grev d'anflar in plaz d'emprendissadi. Da l'otra vart smanatscha tier in plaz da lavur cun bassa pagaglia il prighel da curdar viaden ella spirala dalla paupradad. In bass nivel da formaziun ei la pli gronda resca da paupradad. 57 pertschien da quels carstgauns che retilan agid social e 13 pertschien da l'entira populaziun han buca fatg in emprendissadi. La munconza da formaziun ha consequenzas per la veta famigliara, per l'educaziun dils affons, mo era per la participaziun alla veta sociala e politica.

Prender ad uras las disposiziuns necessarias

Formaziun e scolaziun ei in dretg human che cumpeta a mintga carstgaun. Formaziun corrispunda alla dignitad dil carstgaun e paleisa quella dignitad. Scolaziun munta libertad, perquei ch'ella dat la pusseivladad da haver las

letgas da sez saver formar l'atgna veta. Promover la formaziun ei in'impurtonta petga per prevegnir alla paupradad. Quei sto gia entscheiver ell'affonza. Ei fa senn da promover ils affons schi baul sco pusseivel. Con spert emprendan affons pigns per exempel in lungatg. Per migliurar las schanzas d'affons ord famiglias paupras, ston la lavur culs geniturs e la promoziun tumpriva vegnir rinforzada sco part digl entir sectur da formaziun. Gest *purschidas socialas neu dalla Baselgia* san promover famiglias che negin schiglioc po contonscher. Formaziun entscheiva tiels geniturs. Els san scaffir premissas favoreivlas per emprender. Quei denton caschuna fastedis a geniturs che ston viver en paupradad. Ina formaziun ei da rar gratuita. Ella pretenda temps e forza. Quei manca a carstgauns en paupradad.

In'ovra da misericordia

Dar formaziun e promover carstgauns entras scolaziun ei in'ovra spirtala da misericordia, che secloma: Instruir ils ignorants. Sur da *quell'ovra da misericordia* eis ei indicau da far ponderaziuns el temps da Cureisma. Intermediar la cardientscha ei perquei adina colligiau cun promover la formaziun. Mo sche tuts carstgauns han in access alla savida e formaziun, sa gartegiar quei che Dieus vul entras sia scaffiziun: Ch'era ils pli fleivels ein fermes avunda per saver star sin atgnas combas e saver ir sidretg atras la veta e mantener la dignitad d'in affon da

Diu. Ord quei motiv ei buca mo il stadi dumandaus. Cheu ston era ils *uestgius, las pleivs ed autras instituziuns ecclesiasticas* contribuir lur part che sa consister ord catechesa, promover affons pigns, instrucziun da lungatg per carstgauns fugitivs, formaziun da giuvenils e carschi. Carstgauns giuvens san entras ina cumpetenzza da cardientscha era contonscher en nossas pleivs ina cumpetenzza sociala. El medem mument eis ei a nus era pusseivel d'integrar carstgauns che anflassen strusch in plaz en nossa societad e che vegnessen stuschai a cantun.

Formaziun da cardientscha

Nus astgein denton era buc emblidar la *formaziun da cardientscha*. Era quei che pertucca la cardientscha constatein nus in illetrissesem inquietont. Leutier di Papa Francestg en siu scriver apostolic postsinodal *Amoris Laetitia: L'educaziun dils affons sto succeder sin ina via che dat era vinavon la cardientscha. Quei vegn engreviau entras il stil actual da viver, entras ils temps da lavur ed il mund hodiern cumplicau nua che biars vivan in ritmus hectic per saver survivor* (AL 287). Da leger ei igl entir siatavel capetel da quei scriver che porta il tetel: *Rinforzar l'educaziun dils affons*. Nus anflein leu numerusas inspiraziuns per formar nies mintgadi en famiglia e pleiv.

Seconverti e cartei alla buna nova

Egl evangeli dall'emprema dumengia da Cureisma animescha nus Jesus da *seconverter* (Mc 1,15). Oravontut il temps da Cureisma regorda nus vid quei clom da Niessegner. Savens sedumandein nus tgei ch'el munta e co nus savein realisar el en nossa veta concreta? La tematica presentada ei ina animaziun per corrispunder a quei clom e per dar a nies concarstgaun en in impurtont camp da veta atenziun ed agid. Ella rama da nossas pusseivladads lein nus vegnir activs e patertgar vid ils plaids dil Segner: *Quei che vus veis fatg ad in dils pli pigns da mes frars e mias soras, veis vus fatg a mi* (Mt 25,40). En quei senn giavischel jeu in grazius temps da Cureisma. Bugen restel jeu unius cun vus ell'oraziun e salidel Vus cordialmein.

Cun benedicziun episcopala

+ Vitus Huonder

Uestg da Cuera

REMARCA

Per damondas da gener social ni sociologic el mintgadi dalla pleiv stat la cumissiun da diaconia digl uestgiu bugen a disposiziun. Ella secumpona da posts per survetschs e cussegliaziun ch'ei responsabels per la diaconia en nies uestgiu.

Persuna da contact:

Direktor Max Elmiger

Caritas Zürich

Beckenhofstrasse 15

8021 Zürich

www.caritas-zuerich.ch